

ISMERJÜK MEG A KÜLFÖLD KÖNYVTÁRÜGYÉT!

A milánói Városi Könyvtár

A milánói Városi Könyvtár homlokzata

Itália nemcsak gazdag kulturális múltjával, hanem mai igényeivel és számunkra meglehetősen ismeretlen könyvtári intézményeivel is sok újat, érdekeset tud nyújtani a magyar könyvtárosnak. Mert megtaláljuk itt a könyvtár valamennyi fajtáját. Az egyik legizmosabb könyvtárfajta a „biblioteca comunale” (a városi vagy községi könyvtár), amely önmagán belül is sokféle változatot mutat fel, a helyi adottságoknak megfelelően.

Az *Annuario delle Biblioteche Italiane* 323-at sorol fel belőlük, mellőzve a kisebbeket. Az elnevezés azonban csak a tulajdonjogi helyzetet tükrözi. A gyűjtemények jellegéről, profiljáról semmit sem árul el. Általában közművelődési könyvtárak ezek, amelyekben azonban gyakori a könyvtörténeti anyag, kódexek, ősnymtatványok alakjában. Harmincötnek az állománya 103 000 és 520 000 között változik. A legnagyobbak (*Bologna, Bergamo, Verona, Milánó, Vicenza, Udine, Torino*) a tudományos könyvtárak szintjén állnak. Fejlődésüket két városnév jelképezi: Cesena és Milánó.

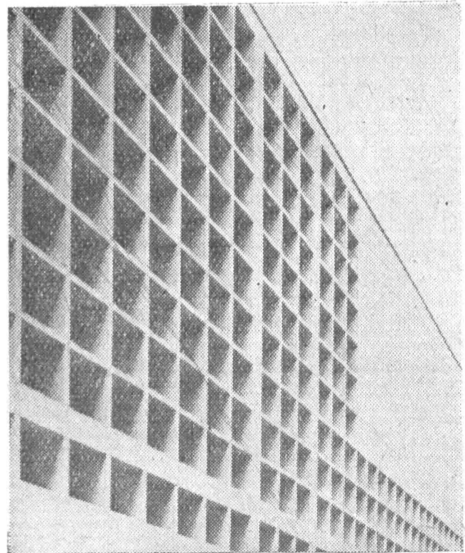
A Ravenna közelében fekvő Cesena könyvtárát *Malatesta* Novello alapította. Építését 1447-ben kezdték el, s 1452-ben fejezték be. *Malatesta* a ferencesek kérésére építtette a máig is szinte ép állapotban levő könyvtárépületet, de fenntartását, működésének ellenőrzését, a könyvtáros kiválasztását a városi „communitas”-ra

bízta. Ennyiben tekinthető az első olasz városi könyvtárnak.

A mai olasz városi könyvtár mintaképe az olasz könyvtárosok szemében az 1956-ban a milánói *Sormani-palotában újonnan megnyílt Biblioteca Comunale*. Alapítását néhány könyvbarát hagyatékának köszönheti. Hetven éve nyitották meg a Scálával szemben, a városháza, a *Palazzo Marino* barokkizlésű óratermében. Gyors gyarapodása következtében most van a hatodik helyén elhelyezve. A háború alatt a Sforza-kastélyban volt, ahol 1943-ban légitámadás érte. Ekkor több mint 200 000 kötet és a katalógusok elpusztultak. Szerencsére egyik leggazdagabb gyűjteménye: folyóiratai szinte mind megmaradtak.

Újjáépítésére a háború után került sor. Korábbi nagy forgalmára s állományának természetére való tekintettel olyan új otthonra volt szüksége, ahol egy millió kötetet is el lehet helyezni, s a sok folioalakú kiadványnak kényelmes polcokat lehet biztosítani. A választás a könnyen megközelíthető Sormani-palotára esett, amely a város központjától 5–600 méternyire fekszik, két utca s egy tér találkozásában. Negyedik oldala kertre nyílik: szinte kínálkozik arra, hogy ott legyenek az olvasótermek.

A Sormani-palota súlyos háborús károkat szenvedett. Csak részben építették újjá az eredeti formában: ott, ahol kisebb

A milánói Városi Könyvtár mélyített ablakai.

volt a kár. Itt tiszteletben tartották a barokk ízlést. A teljes pusztulás helyén viszont a mai építészeti törekvésekből kinőtt megoldás mellett döntöttek. Ez a legteljesebb mértékben az épület keleti oldalán érvényesül, ahol a raktárakat kívánták elhelyezni. Mivel a közvetlen napfény árt a papírnak, *Arrighetti* építész mélyített ablakokat tervezett, amelyeken át csak szórt fény jut a raktárakba. (Ld. a képiunket.) A cellákra emlékeztető mélyített ablakok kihívták a maradiak bírálatait. A tervező azzal védekezett, hogy a háborúban lerombolt fal volt az épület legszegényebb oldala, s eredeti formájában restaurálva úgysem érvényesülhetett volna a néhány lépés széles utcáról nézve. Az új fal sűrű függőleges és vízszintes vonalai belesímülnek a homlokzat erre az oldalra eső öt ablakának vonalaiba.

A Biblioteca Comunale palotájában minden rendeltetészerű, még az is, ahogy az elfáradt olvasók pihenését, kikapcsolódását igyekeznek elősegíteni. Erre szolgál a rendkívüli tisztaság, a derűt árasztó világos bútorzat, a tágasság, a folyton frissített állandó könyv-, fotó és grafikai kiállítások, a művészi festmények, a barokk és modern építészeti elemek csodálatos harmóniája, a gyors kiszolgálás s valami tapintatos, sohasem tolakodó kedvesség, ami egyébként is hozzátartozik ennek a városnak a légköréhez.

A barokk homlokzat díszes kapuján belépve 300 m²-nyi elegáns csarnok fogad bennünket. Udvar felőli oldalán állandó

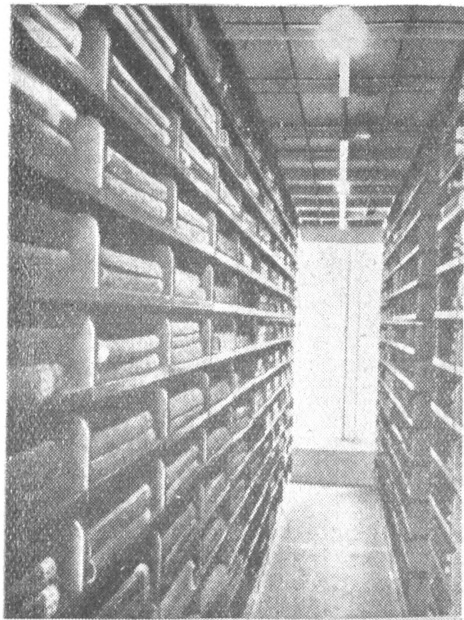

A milánói Városi Könyvtár előcsarnoka

fényképkiállítás van. Itt és a „bar”-nak nevezett espressóban szoktak pihenni a látogatók. A könyvtár első nagy termében található a 15 milánói városi könyvtár és tudományos intézet központi katalógusa, amelyben 5 millió cédulának biztosítottak helyet. (1959-ben már 1 170 000 cédulát tároltak benne.) Ezen a szárnyon nyertek elhelyezést a raktárak többemeletes fémállványai. A könyveket négy liften szállítják az olvasótermekbe. A könyvtár rendkívül sok folio-alakú kötetének vízszintes tárolására lapos rekeszeket építettek. Ezek 20 m magasságban majdnem 5000 polcmétert foglalnak el. Egy-egy rekeszbe 2–3 kötetet fektetnek, hogy a károsodástól minél jobban meg legyenek kímélve.

Hét olvasóteremben egyszerre 500 látogató foglalhat helyet. Az épület adottságai következtében háromszög alakú nagyterem 300 személyes. (A firenzei hárommillió kötetes *Biblioteca Nazionale* valamennyi olvasótermének ugyanennyi a befogadóképessége!) A nagyteremben két felügyelő ül, az egyik elől, a másik hátul. A kutatókat kényelmes külön fülkék várják. A folyóiratok utolsó évi számait és a napilapokat szabadpolcos termekben olvasásuk. A mikrofilm-teremnek több olvasókészüléke van. A zenetörténészeknek külön termet rendeztek be zongorával, hogy szükség esetén le is játszassák a zeneműveket.

A ma már 400 000 kötetes könyvállomány kiterjed a társadalom-, a természet-

Részlet a raktárból

és az alkalmazott tudományokra, valamint a szépirodalomra. Fontosabb különgyűjtemények: a) 20 000 folyóirat, ebből 2000 a kurrens. *Bellini* igazgató többre becsüli őket a könyveknél, mert a tudomány legújabb eredményeiről és friss törekvéseiről adnak hírt. b) 5000-nél több szótár és enciklopédia, a XVI. századtól máig. c) Olasz folklór és nyelvjárás gyűjtemény. d) Zenetörténeti gyűjtemény. (Bartók Béla művei is megvannak itt.) e) Filmtörténeti gyűjtemény. Katalógusában 50 000 cédula! f) Színháztörténeti gyűjtemény, 30 000 kat. cédulával. (Ez a csak folyóiratokban közölt színpadi művekre is kiterjed.) g) Grafikai gyűjtemény. h) Turisztikai gyűjtemény 4000 útikönyvvel. i) Antiqua gyűjtemény 32 000 vetustissima és régikönyv kötettel. j) A Milánóra és Lombardiára vonatkozó tájgyűjtemény.

Az új beszerzésekről hetenként újított kiállítás és a „Città di Milano” folyóiratban közölt tájékoztató útján értesítik a

közönséget. A könyvek színes fedőlapjait megőrzi művészek és rajzolók számára.

A palota dísztermében, amelynek három falát egyetlen kép, Benedetto Castiglioni *Orfeusa* díszíti, előadásokat szoktak rendezni.

Ez a sokoldalú tevékenység a könyvtárt igazi kulturális intézetté avatja.

Külön figyelmet érdemel a városban szétszórta elhelyezett 20 fiók, egyenként 6—12 000 kötetnyi állománnyal. Feladatuk többek között az, hogy tehermentesítsék a központi könyvtárt a közművelődési könyvtári teendők alól.

Amikor látogatásunkat befejeztük, egyetértettünk az olasz kartársakkal: ez valóban az egyik legszebb modern olasz könyvtár, amely mindent elkövet, hogy olvasói segítségére legyen. Ezzel magyarázható a nagy látogatottság is: 1959-ben napi átlagban 1000-nél többben olvastak és kutattak benne.

Tassy Ferenc

A pécsi libresso

Miniatűr eszpresszó-könyvtár, ún. libresso működik Pécsen. A mindössze tíztizenöt embert befogadó helyiséget belső ajtó köti össze a fenntartó könyvesbolttal, tulajdonképpen ennek érdekében is hozták létre, ti. hogy a libressóban felkeltsék az érdeklődést az új kiadványok iránt, s azokat itt rögtön meg lehessen vásárolni.

Természetesen a libresso lényege nem ebben merül ki (s hogy nem is csak erre számítottak, mutatja például nyitvatartási ideje, jóval később zár a boltnál). Főleg mint könyvtár érdekes, bár hatékonysága — helyzetéből, méreteiből következik — erősen korlátozott.

Felszerelése néhány kis asztal, egy presszógép, a „könyvtári állomány” egy könyvszekrényben van elhelyezve. A falakon képek, reprodukciók, s egy csendet kérő tábla, mert a libresso olvasóterem. Ez teszi sajátossá, vonzza ide az olvasni szerető embereket, a klubjelleg, az otthonosság, a társasági élet és az irodalom összekapcsolásának kellemes légköre. A könyvtárban elsősorban dolgozik az ember, a hely célja, szelleme eleve ezt kívánja, míg itt egy dupla s egy könyv mellett szórakozik, fesztelenül érzi magát. Ugyanakkor hasznos ez a szórakozás, hiszen művelődést, irodalmi tájékozódást jelent.

A libresso, jellege és lehetőségei következtében (az elmélyült tanulmányozást nem engedik meg a körülmények), szépirodalmi „profilú”. Az asztalokon a *Kortárs*, *Jelenkor*, s más irodalmi folyóirataink legfrissebb számait találja a látogató, a szabadpolcként használt könyv-

szekrényben a Szépirodalmi, az Európa Kiadó stb kiadványai, a legutóbb megjelent munkák között válogathat olvasni-valót. Ez érthető, hiszen a vásárlókat elsősorban az újdonságok érdeklik. A jól összeállított anyag részint tájékoztatást ad, ha csak nagy vonalakban is, könyvkiadásunkról, részint a néhány száz kötetes élő ajánlókatálógus, felhívja a figyelmet a jelentősebb munkákra, eligazít az új kiadványok színes áradatában.

Igy aztán aki rendszeresen jár ide, a könyvek cserélése folytán nyomon követheti a kiadást, figyelemmel kísérheti az irodalmat. Természetesen ez a könyvtárral szemben némi könnyebbé teszi a dolgot, mivel az állomány a megjelent könyvanyag áttekinthetőbb kivonatát adja, s közvetlenül magukkal a könyvekkel szemlélteti.

A libresso tulajdonképpen jelentőségét azonban nem ebben látom. Közönsége főleg olvasni szerető emberekből áll, hiszen nem szórakozóhely, tehát mint ilyen nem csábít be senkit. De sokan vannak még, akik csak kezdenek olvasóvá válni, s olvasási igényük, főleg biztos izlésük alig van. Ezeket a hely hangulata inkább vonzza, mint a könyvtár, bár az út odavezet majd a libressóból is. A körülhatárolt anyag pedig bevezeti őket a mai irodalomba, s hozzászoktatja a színvonalas művekhez, szintén a könyvtárakat s általában a művelődést szolgálva. Vérmes reményeket persze nem fűzhetünk a kis könyvtár működéséhez, de föltétlenül hasznosnak ítéljük a kezdeményezést. (*Gubancsik Béla*)